

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัว สังคมและสภาพแวดล้อมกับการควบคุมตนเองและการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน : ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสมุทรปราการนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของวัยรุ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
3. แนวคิดเรื่องการมีวินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเองและพฤติกรรมของวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของวัยรุ่น

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ จะมีอายุอยู่ระหว่าง 12 - 18 ปี หากพิจารณาตามพัฒนาการของมนุษย์แล้ว จะอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมที่ซับซ้อน เนื่องจากเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต รายละเอียดของพัฒนาการเกี่ยวกับวัยรุ่น มีดังต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของคำว่า วัยรุ่น (Adolescence)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 32) ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า เป็นวัยอย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว

ประดับ เรืองมาลัย (2529 : 33) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่เพิ่งพ้นวัยเด็กและนับจากวัยนี้ไปเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะทางเพศสมบูรณ์ เป็นระยะที่ทุกสิ่งทุกอย่างในร่างกายและจิตใจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สุชา จันทร์อม (2528 : 34) ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า หมายถึง วัยที่เข้าสู่สภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์และพร้อมที่จะเป็นพ่อแม่คนได้

เฮร์ลอค (Hurlock, 1973 อ้างใน นุชอลา โรจนประภาพันธ์, 2541 : 15) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง ลักษณะที่เด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม เด็กในวัยนี้จะค่อย ๆ เปลี่ยนแนวความคิด ความเชื่อและทัศนคติสมัยเด็ก ๆ ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และมักถือค่านิยมตามสิ่งแวดล้อมของตนเองมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

องค์การอนามัยโลก (1987 : 36 อ้างใน พรศรี วรชนะวลัญช์, 2541 : 14) ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า "วัยรุ่น" หมายถึงช่วงชีวิตซึ่ง

1. มีพัฒนาการด้านร่างกายตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศจนกระทั่งถึงมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์
2. มีพัฒนาการทางจิตใจโดยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่
3. เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ไปสู่การพึ่งตนเอง

ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม (2527:15 อ้างใน พรศรี วรชนะวลัญช์, 2541 :15) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงระยะของบุคคลที่อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงของความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

ความหมายของคำว่า วัยรุ่น ดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง สภาวะของบุคคลที่อยู่ในช่วงของความเจริญเติบโตจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากวัยรุ่นมีการปรับตัวที่ดี รับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้ดี ก็จะผ่านพ้นช่วงวัยรุ่นเข้าสู่ผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี แต่หากวัยรุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยให้ได้มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการขาดการดูแลเอาใจใส่ ไม่มีคนเข้าใจ หรือถูกบังคับกดดัน วัยรุ่นผู้นั้นอาจหาทางออกในทางที่ไม่เหมาะสม จนอาจนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้นเป็นลำดับก็ได้

สรุป วัยรุ่นคือกลุ่มบุคคลที่ผ่านพ้นวัยเด็กมาไม่นานนัก กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่วัยรุ่นได้รับจึงยังอยู่ในแวดวงของครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ชุมชนรอบ ๆ ตัวของวัยรุ่น และอาจรวมถึงสื่อมวลชนบ้าง องค์ประกอบของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่กล่าวมานี้ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นทั้งสิ้น

2.1.2 การแบ่งระยะของวัยรุ่น

มีผู้แบ่งระยะของวัยรุ่นไว้หลายลักษณะ ดังนี้

ทัทนา บุญทอง (2536 : 37) ได้แบ่งระยะวัยรุ่นไว้ 2 ระยะ คือ

1. วัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Preadolescence หรือ Puberty) อายุ 10 – 13 ปี
2. วัยรุ่น (Adolescence) อายุ 13 – 21 ปี อาจแบ่งย่อยออกเป็น
 - 2.1 วัยรุ่นตอนต้น อายุ 13 – 16 ปี
 - 2.2 วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 – 21 ปี

ชวติ เทียรประสิทธิ์ (2536 : 38) แบ่งระยะของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนวัยรุ่น (Pre-Adolescence) อายุ 10 - 12 ปี
2. ระยะวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 13 – 16 ปี
3. ระยะวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ 17 – 21 ปี

วันดดา ปิยะศิลป์ (อ้างใน ทงนา ทริทธิ์สกุลเจริญ, 2541 : 5) แบ่งระยะของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. วัยแรกรุ่น อายุ 10 - 13 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 14-16 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 – 19 ปี

การแบ่งช่วงวัยรุ่นที่กล่าวมา มีความแตกต่างกันในรายละเอียดแต่เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่เด็กจะเป็นวัยรุ่นอย่างเต็มตัวคือ ระหว่างอายุ 13 - ประมาณ 18 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา (ตอนต้น - ตอนปลาย) ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงพัฒนาการของวัยรุ่นอย่างละเอียดเพื่อนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ โดยเฉพาะด้านอารมณ์และสังคม ไปประกอบในการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1.3 พัฒนาการของมนุษย์

อีริคสัน (Erikson อ้างใน ปรีชญันท์ แก้ววิวัฒน์, 2538 : 14 - 15) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่า เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจและสังคมที่มีวิวัฒนาการ มีขั้นพัฒนาการต่อเนื่องไปอย่างมีแบบแผน ในแต่ละขั้นมนุษย์จะพบปัญหาเฉพาะวัย ซึ่งถ้ามนุษย์สามารถแก้ปัญหาที่ขั้นนั้นได้ก็จะพัฒนาสู่ขั้นต่อไปได้ ทฤษฎีที่เสนอ เรียกว่า ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory of Personality) ซึ่ง

ได้อธิบายพัฒนาการบุคลิกภาพของบุคคลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสุดท้ายของชีวิต โดยแบ่งลำดับพัฒนาการเป็นขั้นๆ 8 ขั้น ดังนี้ (อีริกสัน, 1980 อ้างใน ศรีเวื่อน แก้วกัจจวาล, 2539 : 48 - 56)

ขั้นที่ 1 ช่วงขวบปีแรก (0 - ประมาณ 18 เดือน) เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจ ลักษณะการมองโลกในแง่ดี อารมณ์ดี อิ่มแค้นแจ่มใส มีความอบอุ่นมั่นคงถ้าได้รับความรักอย่างพอเพียง ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ในทางตรงกันข้ามเด็กจะมีลักษณะไม่ไว้วางใจผู้อื่น มองโลกในแง่ร้าย ถ้าขาดการทอดทิ้งหรือไม่ได้รับความเอาใจใส่อย่างเพียงพอในช่วงวัยนั้น

ขั้นที่ 2 ช่วงอายุ 18 เดือน - ประมาณ 3 ขวบ เด็กจะมีความสนใจใคร่รู้จักสิ่งแวดล้อม อยากเป็นตัวของตัวเอง เด็กวัยนี้พร้อมที่จะพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระและมีระเบียบวินัย ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม เด็กจะมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง ในทางตรงกันข้ามเด็กจะมีลักษณะขี้อาย ไม่มั่นใจตนเอง หากไม่ได้รับการฝึกหัดให้เรียนรู้การกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือถูกควบคุมมากเกินไป

ขั้นที่ 3 ช่วงอายุ 3 - 5 ปี เป็นระยะที่เด็กพึ่งตนเองได้มากขึ้น สื่อสารกับผู้ใหญ่ได้ ชอบที่จะคิดฝัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำอะไรแปลก ๆ ถ้าเด็กได้รับอิสระที่จะเรียนรู้อย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กวัยนี้ถูกขัดขวางหรือถูกห้ามปรามไม่ให้ได้ทำในสิ่งที่ตนอยากเล่น อยากทำ หรือคิดฝัน หรือไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มที่เพียงพอจะทำให้เขาเป็นคนที่กลัวความผิด ชอบหลีกหนีความจริง หรือในทางกลับกัน อาจชอบแสดงความก้าวร้าวเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

ขั้นที่ 4 ช่วงอายุ 6 - 12 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน มีโอกาสเข้ากลุ่มเพื่อน มีกิจกรรมในการเล่นและการทำงาน เด็กจะได้รู้จักโลกที่กว้างขวางขึ้น เรียนรู้การปฏิบัติตามระเบียบวินัย เด็กจะรู้จักที่จะควบคุมตนเอง เรียนรู้ที่จะปรับตัวตามความคาดหวังของครู พ่อแม่และเพื่อน ๆ เด็กที่มีครูและพ่อแม่ช่วยเหลือ แนะนำการเรียน การเล่น ตั้งความคาดหวังกับเด็กพอสมควร และให้อภัยเด็กเมื่อทำไม่ได้ตั้งใจปรารถนาของตนเองและของผู้ใหญ่ เด็กจะเกิดกำลังใจ มุมานะที่จะหัดเรียน หัดเล่น และทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในทางกลับกัน ถ้าเขาไม่มีผู้ใหญ่คอยแนะนำและให้กำลังใจ หรือตั้งความคาดหวังในตัวเด็กเกินความสามารถเฉพาะตัวของเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาทำอะไรก็ไม่ได้ ไร้ความสามารถ ถ้ารู้สึกเช่นนี้มาก ๆ จะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเอง "มีปมด้อย" ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนากลายเป็นคนขยอตนเอง หรือหิบบั๊ว ไม่กล้าทำต่อกิจการใด ๆ ก็ได้เช่นกัน

จากลำดับขั้นการพัฒนาการตามทฤษฎีของอีริกสัน จะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากการปรับตัวในลักษณะทางบวกของวัยต่าง ๆ ของบุคคล การได้พัฒนาในทางที่ดีขนาดนั้นจะทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี แต่ด้วยการพัฒนาในวัยหนึ่งวัยใดล้มเหลวย่อมทำให้บุคคลนั้นมีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ และเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ โดยเฉพาะในวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงที่มนุษย์ต้องต่อสู้กับความขัดแย้งในจิตใจมากที่สุด มีความสับสนในการค้นหาตนเองมากที่สุด สภาพแวดล้อมที่ดี ครอบครัวที่ดี พ่อแม่ที่เข้าใจและเอาใจใส่ลูกเป็นอย่างดี จะช่วยให้วัยรุ่นได้รู้จักตนเอง และเลือกลักษณะของคนที่เหมาะสมต่อไป

2.1.4 พัฒนาการของวัยรุ่น

มนุษย์มีการเจริญเติบโตตลอดชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ มนุษย์ที่จะสามารถมีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข จะต้องมีการพัฒนาที่เหมาะสมรอบด้านตามวัย ซึ่งพัฒนาการของมนุษย์ รวมทั้งวัยรุ่นด้วย แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา นุชลดา โรจนประภาพรณ (2541 : 34 - 42) ได้อธิบายรายละเอียดของพัฒนาการแต่ละด้านของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

2.1.4.1 พัฒนาการทางกาย

การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่พัฒนาการด้านอื่น ๆ วัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตเต็มที่ทางโครงสร้างและอวัยวะส่วนต่าง ๆ ทั้งส่วนสูง น้ำหนัก สัดส่วนของร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเพศ

2.1.4.2 พัฒนาการทางอารมณ์

อารมณ์ของวัยรุ่นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง หรือบางทีเรียกว่าวีนี่เป็นวัย "พายุบุแคม" ซึ่งหมายถึงการมีอารมณ์ที่รุนแรง เชื่อมมันในตนเอง มักมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย อารมณ์ที่เกิดง่ายและรุนแรง จึงทำให้วัยรุ่นง่ายต่อการยุแหย่หรือชักนำให้เกิดความรู้สึกอยากลอง ทั้งในทางที่ดีและที่เลว

ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ที่พบได้บ่อยในวัยรุ่นมี 2 ลักษณะคือ ความกลัว และความวิตกกังวล ซึ่งพฤติกรรมกรรมการแสดงออกได้ต่างๆ กัน

2.1.4.3 พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ระยะเวลาวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางสังคมดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับในวัยเด็ก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของเด็กกับบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ซึ่งเด็กจะจดจำเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่จะเตรียมเด็กให้ได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่ดี และอบรมเด็กให้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในช่วงระยะวัยรุ่น เด็กชายและเด็กหญิงจะเริ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และพัฒนาความเป็นอิสระจากบิดามารดา แต่ในขณะที่เด็วยังต้องการความรักและการเอาใจใส่อยู่ เด็กวัยรุ่นไม่ต้องการถูกควบคุมจากบิดามารดา แต่ก็ยังต้องการความช่วยเหลือแนะนำ สังคมวัยรุ่นเป็นกลุ่มของเพื่อนร่วมวัย (peer group) เด็กรู้สึกเป็นสุขปลื้มใจและสบายในการเล่น เที้ยว เรียน กิน นอน ทำงาน กับเพื่อนร่วมวัย มากกว่าการปฏิบัติกิจดังกล่าวร่วมกับบุคคลต่างวัย เด็กมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ชอบรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของคณะด้วยความเต็มใจและสนิทสนมกับเพื่อนร่วมกลุ่มแน่นแฟ้น การรวมกลุ่มทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นใจ และกล้าแสดงความคิดเห็นผู้ใหญ่ เด็กจะต่อต้านกรณีที่เขาเห็นว่าไม่ยุติธรรม

2.1.4.4 พัฒนาการทางสติปัญญา

ฌ็อง ปิอาเจต์ (Jean Piaget) ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดออกเป็นขั้นใหญ่ ๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ระยะเวลาก่อนที่จะพูดและใช้ภาษาได้เด็กจะเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ หลังจากนั้นก็จะเปลี่ยนแปลงระดับการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อการรับรู้ และการเคลื่อนไหวมาเป็นการเตรียมตัวเพื่อใช้กระบวนการคิดในสมอง และเด็กจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวัยรุ่น เด็กจะมีความรู้ ความคิด สามารถใช้ภาษาและสัญลักษณ์ได้อย่างถูกต้องกว้างขวางจนสามารถคิดและแก้ไขปัญหาได้โดยอาศัยเหตุผลทางสติปัญญา

จะเห็นว่า วัยรุ่นมีพัฒนาการอย่างเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการใช้ความคิด การใช้เหตุผล การคบหาสมาคมกับคนวัยต่าง ๆ ฯลฯ แต่ขณะเดียวกัน พัฒนาการบางด้านก็อยู่ในช่วงวิกฤติของวัย เช่น พัฒนาการด้านอารมณ์ ที่วัยรุ่นยังอยู่ในช่วงของการมีความสับสนทางอารมณ์ (ศรีเวีน แก้วกังวาล, 2539 : 336) อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกาย วัยรุ่นที่จะผ่านช่วงวิกฤติแห่งวัยนี้ไปได้ จะต้องการการดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความเข้าใจ จากบุคคลใกล้ชิดเป็นอย่างมาก หากวัยรุ่นนั้น ๆ ได้รับการประคับประคองดูแลเป็นอย่างดีตลอดช่วงวัย เขาพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ แต่หากมีความคิดพลาดเกิดขึ้นระหว่างการปรับตัวต่อสู้กับการสับสนทางอารมณ์ เช่น ไม่ได้ได้รับความรักความเข้าใจ ถูกขัดขวางความคิดที่ต้องการอิสระ

អ្នកប្រឹក្សាភិបាលក្រុមហ៊ុនមានប្រតិភូ
តំណាងរដ្ឋបាល តំណាងម្ចាស់ស្ថាប័ន
តំណាងគណៈកម្មាធិការក្រុមហ៊ុន តំណាងអ្នក
ផ្តួចផ្តើមកម្មវិធី តំណាងអ្នកប្រឹក្សាភិបាល
តំណាងអ្នកផ្តល់ជូន តំណាងអ្នកប្រឹក្សាភិបាល
តំណាងអ្នកផ្តល់សេវា តំណាងអ្នកប្រឹក្សាភិបាល
តំណាងអ្នកផ្តល់សេវា តំណាងអ្នកប្រឹក្សាភិបាល 2

លើកលែងតែករណីដែលបានកំណត់ទុក
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង 1

លើកលែងតែករណីដែលបានកំណត់ទុក
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង 2

លើកលែងតែករណីដែលបានកំណត់ទុក
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង 1

លើកលែងតែករណីដែលបានកំណត់ទុក
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង 2
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង

លើកលែងតែករណីដែលបានកំណត់ទុក
ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិកិច្ចការ តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង
ត្រូវតែជាតំណាងដើមទុក តំណាង

3. ความต้องการความเป็นระเบียบ หมายถึง ความต้องการทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย ชอบวางแผนก่อนลงมือทำอะไรที่ยาก ๆ ชอบรวบรวมรายละเอียดในงานที่จะต้องทำ ชอบเก็บและจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ ชอบรับประทานอาหารเป็นเวลา ชอบวางแผนให้ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปอย่างราบรื่น

4. ความต้องการแสดงออก หมายถึง ความต้องการกล่าวถึงสิ่งที่ผู้อื่นเห็นว่าหลักแหลม ชอบเล่าเรื่องตลกและเรื่องที่น่าสนใจ ชอบเล่าเรื่องการผจญภัย และประสบการณ์ของตนเอง อยากให้ผู้อื่นสังเกต และกล่าวถึงรูปร่างหน้าตาของตน ชอบพูดเพื่อจะดูว่าจะมีผลอย่างไรกับผู้อื่น ชอบพูดถึงความสำเร็จของตน ชอบเป็นจุดสนใจ ชอบใช้คำพูดที่ผู้อื่นไม่ค่อยเข้าใจและชอบการตั้งคำถามที่ผู้อื่นตอบไม่ได้

5. ความต้องการพึ่งตนเอง หมายถึง ความต้องการไปไหนมาไหนด้วยความพอใจ ต้องการพูดได้อย่างที่คิด ต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง ชอบอิสระเวลากระทำการต่าง ๆ

6. ความต้องการไมตรีสัมพันธ์ หมายถึง ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนและซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ๆ ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ให้เพื่อน

7. ความต้องการความเข้าใจตนเองและผู้อื่น หมายถึง ความต้องการวิเคราะห์แรงงูใจและความรู้สึกของตนเอง ชอบสังเกตผู้อื่น พยายามค้นหาว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไรเมื่อพบปัญหา มักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา มักวิเคราะห์เหตุผลของคนอื่น ว่าเหตุใดเขาจึงทำอย่างนั้นมากกว่าที่จะดูเพียงสิ่งที่เขาทำ ต้องการวิเคราะห์แรงงูใจของผู้อื่น และชอบทำนายว่าผู้อื่นจะปฏิบัติอย่างไรในเหตุการณ์หนึ่งๆ

8. ความต้องการขอความร่วมมือ หมายถึง ความต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือเวลาเดือดร้อน ชอบให้ผู้อื่นให้กำลังใจตน ชอบให้ผู้อื่นแสดงความเมตตากรุณาต่อตน ชอบให้ผู้อื่นเห็นใจและเข้าใจเมื่อตนประสบปัญหา อยากให้คนอื่นรัก ชอบให้ผู้อื่นทำอะไรให้ด้วยความเต็มใจ อยากให้ผู้อื่นปลอบเวลาตนมีความทุกข์

9. ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น หมายถึง ความต้องการขัดแย้งกับความคิดเห็นของผู้อื่น ชอบเป็นผู้นำกลุ่ม อยากให้ผู้อื่นนับถือตนเป็นหัวหน้า อยากได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นประธานกลุ่ม อยากได้รับเชิญเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งของผู้อื่น ต้องการมีอิทธิพลชักจูงให้ทำตามสิ่งที่ตนปรารถนา ชอบแนะนำและบงการผู้อื่น และชอบบอกผู้อื่นว่าทำงานอย่างไร

10. ความต้องการยอมรับผิด หมายถึง ความต้องการยอมรับผิดเมื่อทำสิ่งที่ผิดพลาดไป ชอบรับการตำหนิเมื่อมีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้น รู้สึกว่าความเจ็บป่วยและความทุกข์ที่ได้รับนั้นทำให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย อยากได้รับการลงโทษเมื่อทำผิด รู้สึกเสียใจในการที่ตนไม่สามารถทนต่อเหตุการณ์ได้ มักรู้สึกประหม่อมเมื่อมีคนที่เหนือกว่าอยู่ด้วย และรู้สึกว่าตนเองดีออกกว่าทุกด้าน

11. ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง ความช่วยเหลือเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน มักชกโทษให้แก່เพื่อน ๆ ชอบทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ผู้อื่น ชอบมีน้ำใจต่อผู้อื่น ชอบเห็นใจเวลาผู้อื่นได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วย ชอบแสดงความรักใคร่ชอบพอดต่อผู้อื่น และชอบให้ผู้อื่นเล่าเรื่องปัญหาส่วนตัวให้ฟัง

12. ความต้องการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความต้องการทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบท่องเที่ยว ชอบพบปะกับคนแปลกหน้า ชอบเปลี่ยนกิจกรรม ชอบค้นคว้าสิ่งใหม่ ชอบรับประทานอาหารตามสถานที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบทดลองทำงานใหม่ ๆ ไม่ซ้ำซ้อน ชอบเปลี่ยนที่อยู่ไปตามที่ต่าง ๆ และอยู่ในที่แปลก ๆ นิยมการแต่งกายที่ทันสมัย ชอบทำอะไรที่แปลกใหม่

13. ความต้องการอดทน หมายถึง ความต้องการทำงานโดยไม่หยุดจนกว่าจะสำเร็จ ชอบทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความมานะอดทน ชอบคิดแก้ไขปัญหารื้อย ๆ จนกว่าจะแก้ไขได้ ชอบทำงานชิ้นหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จก่อนที่จะทำงานชิ้นต่อไป ชอบทำงานจนเลิกเพื่อให้งานสำเร็จ ไม่อยากให้ใครมารบกวนเวลาทำงาน ชอบทำงานหรือคิดแก้ปัญหาต่อเมื่อดูเหมือนว่าจะไม่มีทางสำเร็จก็ตาม

14. ความต้องการคบเพื่อนต่างประเทศ หมายถึง ความต้องการออกไปพบเพื่อนต่างประเทศ ชอบทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเพื่อนต่างประเทศที่ดูใจ ชอบอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนต่างประเทศ ชอบให้เพื่อนต่างเทศว่ารูปร่างหน้าตาของตัวเองสวยงาม ชอบคุยเกี่ยวกับเรื่องเทศ ชอบอ่านหนังสือหรือพิมพ์ละครที่มีเรื่องเทศเป็นส่วนใหญ่ ชอบพูดหรือฟังเรื่องขบขันเกี่ยวกับเทศและมักเกิดอารมณ์ขันตื้นตื้นในเรื่องเทศ

15. ความต้องการที่จะก้าวร้าวหรือรุกรานผู้อื่น หมายถึง ความต้องการขัดแย้งความคิดเห็นของผู้อื่น ชอบบอกผู้อื่นว่าตนคิดอย่างไรเกี่ยวกับตัวเขา ชอบวิจารณ์ผู้อื่นอย่างเปิดเผย ชอบหัวเราะเยาะผู้อื่น หรือตำหนิผู้อื่นเมื่อไม่เห็นด้วยกับเขา ชอบแก้แค้นคนที่สบประมาทตน มักโกรธง่าย และชอบวิจารณ์ผู้อื่นเมื่อมีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้น และชอบอ่านหนังสือพิมพ์เรื่องฆาตกรรมและเรื่องรุนแรงอย่างอื่น

ความต้องการของวัยรุ่นที่นักวิชาการหลายท่านได้สรุปมานี้ สอดคล้องกับพัฒนาการวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้น คือ วัยรุ่นต้องการที่จะค้นหาตนเอง ต้องการรู้จักตนเอง ขณะเดียวกัน ก็ต้องการที่จะแสดงตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ว่าพร้อมแล้วที่จะเป็นผู้ใหญ่ สามารถคิด ทำ หรือแสดงออกในสิ่งต่าง ๆ กล้าย ๆ กับที่เห็นผู้ใหญ่กระทำ ซึ่งการที่วัยรุ่นจะประสบผลสำเร็จในการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม ค้นหาตนเองได้ รู้จักตนเอง รู้ความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ จะต้องได้รับการช่วยเหลือ ประคับประคองจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ซึ่งในทางกลับกัน หากช่วงระยะนี้วัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ได้ได้รับความสนใจ ถูกทอดทิ้ง ถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่

กับความสับสนตามลำพัง หรือที่รุนแรงกว่านั้น คือ ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ผิด ๆ เป็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมให้วัยรุ่น แสดงการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรงให้วัยรุ่นเห็น หรือ กดดันวัยรุ่นด้วยประการต่าง ๆ ฯลฯ วัยรุ่นเหล่านั้นสามารถจะก่อรูปความคิด อารมณ์ ฯลฯ ที่เบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็น และเนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นช่วงวิกฤติของพัฒนาการของการค้นหาตนเอง ความคิด อารมณ์เบี่ยงเบนต่าง ๆ ที่ถูกก่อรูปในช่วงวัยนี้มักฝังลึกจนนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไม่เหมาะสมต่าง ๆ นานา และเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในวัยต่อ ๆ ไปที่จะส่งผลให้ผู้นั้นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ไปจนตลอดชั่วชีวิต

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2.2.1 พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมปกติที่มนุษย์พึงแสดง และมักเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและอาจสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับผู้อื่น

ปรีชา วิหคโต (2524 : 24 - 28) ได้สรุปผลการสำรวจปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน พบว่าปัญหาของนักเรียนที่ปรากฏให้เห็นก่อนข้างมาก มีลักษณะ 6 ประการ คือ

1. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น ไม่ทำการบ้าน เกือจร้านไม่ทำงานที่มอบหมาย ไม่สนใจการเรียน สอบตกเสมอ
 2. แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีและไม่เหมาะสมกับครูอาจารย์ ไม่เชื่อฟัง ตำรวจ ร้าย นินทา
 3. พฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียน เช่น กูยกันเพื่อน เดินไปมาในห้องเรียน
 4. ปัญหาสุขภาพ เช่น เจ็บป่วยบ่อยๆ ร่างกายพิการ
 5. พฤติกรรมบุคลิกภาพ ได้แก่ เก็บตัว ซึม เหงา ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ตกใจง่ายหวาดกลัว
 6. พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท ทำลายสิ่งของ ก่ออาชญากรรม พกพาอาวุธ
- ในโรงเรียน ทำผิดเกี่ยวกับทางเพศ สูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติด ดื่มสุรา แต่งกายไม่ดูกระเปียบ ลักขโมย หูตาด

ปรีชา เกตุทัต (2527 : 192 - 193) กล่าวถึงลักษณะอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นว่าอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นมักเกิดขึ้นได้ง่าย เปรี้ยว รุนแรงและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มี 4 ลักษณะ คือ

1. มีความรุนแรง บางทีสาเหตุของอารมณ์จะเป็นเพียงเล็กน้อย เช่น การที่พ่อแม่ห้ามเที่ยวหรือห้ามคบเพื่อนบางคน อาจจะทำให้วัยรุ่นบางคนมีอารมณ์ถึงกับคิดฆ่าตัวตาย
2. มีความเปลี่ยนแปลงง่าย อารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่จะไม่คงที่ ไม่สม่ำเสมอ อารมณ์บางอย่างอาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และหายได้อย่างรวดเร็ว เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์ดีใจ
3. ขาดการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ เมื่อวัยรุ่นมีอารมณ์จะแสดงออกมาอย่างเปิดเผย เช่น การถกเถียง การกระทบกระทั่ง
4. อารมณ์บางชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์ที่เกิดจากความผิดหวัง แม้ในตอนแรกจะแสดงออกอย่างรุนแรงลงไปก็ตาม แต่อารมณ์นี้จะติดค้างอยู่ในใจของนักเรียนวัยรุ่นอยู่นาน จนบางครั้งทำให้จิตใจเศร้า ว่างเหว จนกระทั่งเกิดความเครียดขึ้นได้

ณรงค์ศักดิ์ ตะละกัญ (2520 : 83 - 84) กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมทั่วไปของนักเรียนวัยรุ่นว่ามี 3 ประการ คือ

1. พฤติกรรมประเภทไม่มีความสุข วัยรุ่นประเภทนี้เป็นพวกที่มองโลกในแง่ร้าย มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้ใหญ่ มองว่าผู้ใหญ่น่ากลัว ไม่กล้าเข้าใกล้ ไม่คุ้นเคยกับใครง่าย ๆ ขาดเพื่อน และด้วยความที่ไม่เข้าใกล้ใคร ห่างเหินคนอื่น ๆ จึงไม่เคยได้รับคำยกย่องในเรื่องต่าง ๆ ผลที่ตามมาคือวัยรุ่นนั้นจะไม่ค่อยมีชื่นชมหรือภาคภูมิใจในตนเองเลย กลายเป็นวัยรุ่นที่ไม่มีความสุขไป
2. ประเภทที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นวัยรุ่นประเภทที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัว เพราะไม่เคยคิดด้วยตนเอง คิดไม่เป็นเพราะความคิดไม่เคยถูกพัฒนา จึงกลายเป็นคนล้มเหลว ชอบคล้อยตาม
3. ประเภทชอบแข่งขัน เป็นวัยรุ่นที่มีความทะเยอทะยานสูง มีประวัติการยอมรับเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีความอิจฉาริษยา เป็นพวกที่ต้องการชนะเห็นแก่ตัว หวงวิชา หลงตัวเอง จึงมีเพื่อนน้อย ไม่มีใครรักจริงเพราะไม่จริงใจกับใคร

โคเฮน (A.K. Cohen. 1965 : 31-37 อ้างใน ปรีชาพรหม เฒ่าวิวัฒน์. 2538 : 15) ศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็ก โดยเขาเชื่อว่า ถ้าครอบครัวให้การดูแลเด็กมากหรือน้อยเกินไป เด็กจะหาทางออกโดยไปพบปะกับเพื่อน ๆ นอกบ้าน ในกลุ่มเพื่อน เด็ก ๆ จะสร้างแบบของความประพฤติขึ้นซึ่งแบบอย่างนี้จะสืบทอดต่อกัน ไปจากเด็กรุ่นหนึ่งไปยังเด็กอีกรุ่นหนึ่งที่เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม เขาแบ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) พฤติกรรมที่จะเกิดกฎหมายของสังคม ได้แก่ พวกเด็กวัยรุ่นที่กระทำความผิดอย่างธรรมดา และถูกลงโทษตามกฎหมายเกณฑ์ที่สังคมนั้นกำหนดไว้ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจจะเกิดจากความบังเอิญ หรือเกิดความประมาทอันแก้ไขได้และ

2) พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่จะเกิดจากนิสัยจิตใจที่สะสมมาด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม แม้จะถูกลงโทษแล้วก็อาจจะทำผิดได้อีก เด็กวัยรุ่นที่ปัญหาหลักของเสียหายนหรือพอใจที่จะได้เห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ยาก และพอใจที่ฝ่าฝืนระเบียบและสิ่งที่ห้ามทำทั้งหลาย เด็กจึงจะมีแนวโน้มไปในทางที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อระเบียบแบบแผนของสังคมส่วนใหญ่

มิลเลอร์ (Miller, 1958 : 53-63) ได้นำทฤษฎีของโคเฮนมาศึกษาโดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา วิเคราะห์การกระทำผิดของเด็กวัยรุ่น เขาสรุปว่า การทำผิดของเด็กมีองค์ประกอบอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. ขอบหาความลำบากใส่ตัว (Trouble) โดยการสร้างเรื่องหรือก่อความวุ่นวายขึ้นในชุมชน หรือสังคม โดยเฉพาะกับบุคคลผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น ครู อาจารย์ ตำรวจ

2. ขอบหาความรุนแรงและคู่กัน (Toughness) เด็กเห็นว่าความเป็นลูกผู้ชายต้องใช้กำลัง ส่วนใหญ่เลียนแบบจากภาพยนตร์ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นทั่วไปในกลุ่มของวัยรุ่น แต่ถ้าได้รับการแนะนำอบรมที่ดี การแสดงออกจะแตกต่างกัน

3. ขอบหาความโอ้อวด (Smartness) แสดงออกถึงความสำเร็จในแง่ของวัตถุ เช่น แต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง หุ่นเสื้อเพื่อให้เห็นสมัยนิยม โดยไม่คำนึงถึงว่าจะหามาด้วยวิธีใด

4. ขอบหาความตื่นเต้นหวาดเสียว (Excitement) ชอบการผจญภัย หนีเที่ยว หนีโรงเรียน การฝ่าฝืนกฎระเบียบ มีพฤติกรรมเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ

5. ขอบเชื่อถือโชคชะตา (Fate) เด็กจะปิดกั้นความรู้สึกชอบจากผลที่เกิดจากการกระทำของตน ไปยังโชคชะตาซึ่งถือว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งค่านิยมประเภทนี้มีอิทธิพล จึงผลักดันให้เด็กอยู่ในสภาพที่ตั้งตนอยู่กับความประมาท

6. ขอบปกครองตนเอง (Autonomy) จะแสดงออกถึงความรักอิสระจนเกินขอบเขต ไม่ต้องการให้ใครมาเอาใจใส่ดูแลควบคุมความประพฤติ ซึ่งได้พิจารณาในแง่จิตวิทยาแล้วอธิบายได้ว่า การแสดงออกของเด็กเหล่านี้ก็เพื่อทดสอบความเข้มงวดกวดขันของผู้ปกครอง หรือในทางตรงกันข้ามคือต้องการให้เอาใจใส่ดูแลตน เพราะฉะนั้นการที่เด็กหนีโรงเรียนออกจากบ้าน นอกจากต้องการอิสระแล้วยังเป็นการทดสอบความเข้มงวดหรือต้องการเรียกร้องความสนใจ ความเอาใจใส่จากผู้ปกครองอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวัยรุ่นจึงมีมากมาย พฤติกรรมที่ผู้วิจัยเลือกจะนำมาศึกษาวัยรุ่นในการวิจัยครั้งนี้ จะได้นำแนวคิดหรือข้อเสนอของปริชา วิทโศมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรม 5 ลักษณะ โดยในแต่ละลักษณะผู้วิจัยได้นำรายละเอียดจากการทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ มาประกอบในการจัดทำแบบวัดด้วย ลักษณะทั้ง 5 ประการ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น ไม่ทำการบ้าน เกียจคร้านไม่ทำงานที่มอบหมาย ไม่สนใจการเรียน สอบตกเสมอ รวมทั้งพฤติกรรมก่อวุ่นขึ้นเรียน เช่น คุยกับเพื่อนเดินไปมาในห้องเรียน พฤติกรรมที่ไม่ดีและไม่เหมาะสมกับครูอาจารย์ ไม่เชื่อฟัง ก้าวร้าว นิทาน พฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การกินอาหารไม่เหมาะสม การพักผ่อนน้อย การไม่ออกกำลังกาย พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท ทุบถาสิ่งของ ก่ออาชญากรรม พกอาวุธในโรงเรียน และพฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น สูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติด ดื่มสุรา แดงกายไม่ดูกระเป๋ยบ ลักษณะ โมห ซุกปิด

2.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น

เอริวิง กาน์ฟมัน (Irving Kanfman อ้างใน สุพัตรา สุภาพ. 2523 : 102) พบว่า จากประสบการณ์ที่พบเด็กกระทำคามผิดนั้น เด็กกระทำคามผิดนั้นมีสาเหตุมาจากบ้านแตก หรือ พ่อแม่อารมณ์แปรปรวน พ่อแม่ประพฤติคนไม่เหมาะสม บุคคลพวกนี้จะให้ความรู้สึกปลอดภัยต่อบุตรของตนน้อยที่สุด และจะสนองความต้องการแบบไม่สม่ำเสมอ เด็กจะมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ การกระทำคามผิดของเด็กจึงมีสาเหตุมาจากพ่อแม่

เทกินส์ (Tekins อ้างใน สุพัตรา สุภาพ. 2523 : 102) ให้ข้อสังเกตว่า เด็กวัยรุ่นที่ทำผิดนั้น ส่วนใหญ่มักเกิดมาจากความสับสนวุ่นวายเพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ไม่มีการควบคุม และลักษณะการกระทำคามผิดก็มักจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาคล้ายกัน

ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland. 1974 : 75 - 77 อ้างใน ปริยพรธ เฒ่าวิวัฒน์. 2538 : 18) เสนอ ทฤษฎีว่าด้วยความประพฤติที่ได้จากการเรียนรู้ (Learned Delinquency Behaviour) และได้รับมาจาก กระบวนการในชีวิตของบุคคลที่อยู่รวมกลุ่ม โดยกล่าวว่า ความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่วเป็นสิ่งที่เรียนรู้มาตั้งแต่เด็ก ๆ สืบต่อมาเรื่อย ๆ จนตลอดชีวิต ความประพฤติผิดจึงมีรากฝังลึกอยู่ในประสบการณ์ชีวิตของบุคคล เพราะอุปนิสัยของคนเป็นผลมาจากความเป็นมาตั้งแต่เด็ก ส่วนอัตราการทำผิดมากน้อยเพียงไรนั้น เป็นผลจากการคบหาสมาคมกับบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่มนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

ประมวล คิคคิตสัน (2520 : 165 - 166) กล่าวถึงธรรมชาติปัญหาของวัยรุ่นในการสร้างเอกลักษณ์ว่า ปัญหาที่ทำให้วัยรุ่นมีความสับสนในการแสวงหาเอกลักษณ์ของตน ได้แก่ ขาดผู้แนะ

แนวทางในการค้นหาตนเอง การรับรู้ภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเองอย่างสับสน เช่น คิดว่าตนเองมีลักษณะอย่างหนึ่ง แต่ในสายตาของบิดามารดาหรือเพื่อนกลับเป็นอีกอย่างหนึ่ง อาจทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีความภาพพจน์ที่ด้อยศักดิ์ศรี ทำให้หมดกำลังใจและท้อถอย

พรรณทิพย์ สิริวรรณบุศย์ (2527 : 89 - 90) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ว่าแต่ละบุคคลมีลักษณะอารมณ์ประจำตัว เช่น บางคนไม่โง่งาย บางคนใจร้อน บางคนใจเย็นและบางคนชอบสนุก สิ่งที่ทำให้บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน คือ พันธุกรรม

แวนเดนเบอร์รี่ (Vandenbery) และกอตส์แมน (Gottesman) ได้ศึกษาเด็กแฝดเหมือนและเด็กแฝดคล้าย ปรากฏว่าเด็กแฝดเหมือนมีอารมณ์ประจำตัวคล้ายกันมากกว่าเด็กแฝดคล้าย ประสพการณ์เดิม ประสพการณ์ที่คนเราได้รับการอบรมเลี้ยงดูก่อน เป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เราสร้างลักษณะอารมณ์ประจำตัว เด็กที่ได้รับการข่ม ทะนุถนอมเสมอ ๆ จะเป็นเด็กที่มีอารมณ์สุข รื่นเริง และมีความมั่นคงทางอารมณ์มากกว่าเด็กที่ได้รับการปฏิบัติตามตาราง สังคม สังคมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก สังคมที่เด็กเติบโตมีส่วนสร้างแบบอย่างทางอารมณ์

สรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากพันธุกรรมแล้ว สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งสิ้น ตั้งแต่บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดที่สุด เช่น ครอบครัว พ่อแม่ ครู เพื่อน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมและการกระทำของบุคคลที่เด็กเห็นอยู่ตลอดเวลา และสิ่งที่ถ่ายทอดให้เด็กเห็นผ่านทางสื่อมวลชน

2.2.2.1 ปัจจัยด้านครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น พบว่ามีปัจจัยด้านครอบครัวหลายแง่มุม ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนให้มีลักษณะพัฒนาการต่าง ๆ แตกต่างกันไป

วิทยา นาควัชระ (2527 : 61) กล่าวถึงปัจจัยด้านครอบครัวที่จะส่งผลต่อพัฒนาการของวัยรุ่นว่า ลักษณะครอบครัวที่ดี อันประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้เด็กวัยรุ่นปรับตัวได้ดี หากพ่อแม่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กวัยรุ่นก็มีแนวโน้มที่จะรับแบบของพฤติกรรมที่พบเห็นจากพ่อแม่ ครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้รับคำอธิบาย อภิปราย และตัดสินใจ จะทำให้เด็กวัยรุ่นพัฒนาไปในทางที่ดี ได้รู้จักสิทธิหน้าที่ของตน

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2534 : 25 - 30) กล่าวถึงบทบาทของบุคคลในครอบครัวในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว สมาชิกทุกคนจะมีบทบาทที่สังคมกำหนดให้เป็นแนวทาง

ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน บทบาทของบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย บทบาทและหน้าที่ของมารดา จะเป็นผู้อบรมดูแลบุตรให้มีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ เป็นที่พึ่งของบุตร ไม่เปรียบเทียบบุตรของตนเข้ากับบุตรของคนอื่นในทางที่จะทำให้บุตรเกิดไม่ด้อย หรือกระทบกระเทือนใจ ไม่ทุบตีบุตรโดยไม่มีเหตุผล หรือเกินกว่าเหตุ ถ้าบุตรทำความดีก็จะชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจ บทบาทของบิดามารดาจะต้องเป็นผู้ให้ความรักความห่วงใย และความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ทอดทิ้ง ไม่ใช่ อารมณ์

ในขณะที่เดียวกัน สุพัตรา สุภาพ (2519 : 192) ให้ความสำคัญกับครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นในการถ่ายทอดอบรมทัศนคติ เป็นแบบของความประพฤติระเบียบแบบแผน ที่สังคมกำหนดแก่เด็ก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเป็นส่วนสำคัญที่อบรมบ่มนิสัยของเด็กให้รู้ผิดชอบชั่วดี เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพของครอบครัว บิดามารดาที่แยกกันอยู่ บิดามารดาที่เป็นโรคประสาท หรือบิดามารดาที่เป็นคนศีลธรรมจรรยา ก็จะถ่ายทอดทัศนคติเหล่านั้นให้กับเด็กด้วย จนกล่าวได้ว่า ครอบครัวจะเป็นวิถีชีวิตที่สามารถกำหนดพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน อันอาจส่งผลให้เด็กถึงระดับมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมด้วย

ดังนั้น ปัจจัยด้านครอบครัวที่ผู้วิจัยจะได้กำหนดเป็นตัวแปรสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรหลักที่น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่นมากที่สุด ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และบรรยากาศในครอบครัว

2.2.2.1 (1) การอบรมเลี้ยงดู

(1) ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

ดวงกมล คงเมือง (2533) กล่าวว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็นสภาพแวดล้อมของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความพร้อมทางกายและจิตใจ ตลอดจนการยอมรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูนั้น ๆ จากเด็ก

รุจิระ สุพรรณไพฑูริย์ (2531) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูโดยแยกเป็น 2 ประเด็น คือ การอบรม และการเลี้ยงดู

การอบรม หมายถึง การปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย พึ่งตนเองได้ มีนิสัยประหยัดและอดออม มีความซื่อสัตย์ มีจิตใจเมตตากรุณา เป็นต้น

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็ก หรือการฝึกเด็กในเรื่องต่าง ๆ เช่น รับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ ไม่เลือกอาหาร รู้จักรับประทานอาหารสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย รับประทานอาหารเป็นเวลา หรือการฝึกให้เด็กมีสุขนิสัยเป็นผู้มีอนามัย รู้จักรักษาความสะอาดตัวเอง รู้จักป้องกันโรค ฝึกการขับถ่ายให้เป็นเวลา และรวมถึงการฝึกให้เด็กเป็นคนมีลักษณะนิสัยที่ดี ให้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส รักษาความสะอาดเรียบร้อย สวยงาม ขยัน ว่องไว และช่างสังเกต เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีการฝึกให้เด็กมีนิสัยที่ดีในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่น มีความเมตตากรุณา รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ มีมารยาทที่ดี รู้จักเล่นและทำงานกับเพื่อน รู้จักให้อภัย ขอโทษ และขอบคุณ เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 3) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับอันเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสเผชิญสิ่งแวดล้อมและอาการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย ส่วนการที่ผู้เลี้ยงดูจะส่งเสริมหรือขัดขวางลักษณะหรือพฤติกรรมใด ๆ ของเด็ก ย่อมขึ้นอยู่กับความนิยมของสังคม หรือของกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ นอกจากนี้ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูยังเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับลักษณะของคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ฉะนั้นจึงเข้าใจได้จากวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กนี้ ผู้เลี้ยงดูจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ในสังคมนั้นให้แก่เด็ก ถ้าผู้เลี้ยงดูมาจากกลุ่มหรือส่วนของสังคมที่แตกต่างกัน

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2527) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดา และบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และยังสามารถสั่งสอน ฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย

คุณหญิง โยพลา (2535 : 20) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปรากฏต่อเด็กทั้งทางบวกและทางลบ ในทางบวกได้แก่ การให้สมาชิกสนับสนุน มีเหตุผลยอมรับนับถือความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก มีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูในทางลบได้แก่ การออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ควบคุม ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก หรือการปฏิบัติของผู้ปกครองแบบปล่อยให้เด็กปฏิบัติตาม ไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบเรียกร้องเอาจากตัวเด็ก ปล่อยปละละเลยไม่ใช้เหตุผล

กล่าวโดยสรุป การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่บุตรให้เจริญเติบโตทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งถ่ายทอดทักษะด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งการอบรมสั่งสอนนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก การที่บุตรจะมีบุคลิกภาพในทางบวกหรือลบก็ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู การถ่ายทอดความรู้ ทักษะคิของผู้ปกครองที่มีต่อบุตร

(2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 5-6) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูมากมาย และพบว่า พ่อแม่ไทยมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นแบบแผนคล้ายคลึงกัน 4 แบบแผน ซึ่งในแต่ละครอบครัวจะใช้การเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบแต่นี้น้อยต่างกัน ลักษณะการเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ได้แก่ แบบรักสนับสนุน แบบควบคุมน้อยมากกว่าควบคุมมาก แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย

(2.1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดารายงานว่าในการปฏิบัติต่อบุตร คนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขบุตรของคนน้อยเพียงใดมีความใกล้ชิดกับบุตรโดยคนได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันบุตรมากน้อยเพียงไร นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ การสนับสนุนช่วยเหลือ และการให้ความสำคัญแก่บุตรด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากนี้ เป็นการให้ในสิ่งที่บุตรต้องการทั้งสิ้น ฉะนั้นบิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีนี้จึงเป็นผู้ที่บุตรรักและบุตรเห็นความสำคัญของบิดามารดา ซึ่งจะทำให้บุตรยอมรับการอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ของบิดามารดาได้โดยง่าย และยอมรับบิดามารดาเป็นแบบอย่าง โดยไม่รู้ตัว

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่บิดามารดาจะสามารถถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ไปสู่เด็ก นอกจากนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของอิริคสันยังกล่าวไว้ว่า ถ้าเด็กทารกได้รับความสุขความพอใจจากการดูแลอย่างใกล้ชิดของมารดาตั้งแต่แรกเกิด เด็กจะเกิดความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจมารดา และเมื่อโตขึ้นจะแผ่ขยายความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจนี้ไปยังผู้อื่น และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในระยะต่อมา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพจิตที่ดีของเด็กโดยตรง

(2.2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่บุตร ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือจัดขวางการกระทำของบุตรหรือลงโทษบุตร นอกจากนั้นบิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัล และลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตน การกระทำของบิดามารดาจะเป็นเครื่องช่วยให้บุตร

ได้เรียนรู้ และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ นอกจากนี้ยังช่วยให้บุตรสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดนลงโทษจากบิดามารดา หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วมากนัก ยิ่งไปกว่านั้น การอบรมแบบใช้เหตุผลนี้ยังมีหลายความหมาย เช่น หมายถึงการที่บิดามารดาบอกให้เด็กทราบว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือไม่ นอกจากนี้ยังหมายถึง การชี้แจงให้เด็กทราบถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดจากการกระทำของเด็กซึ่งส่งผลกระทบต่อบิดามารดาหรือผู้อื่น ต่อมาภายหลังวิธีนี้หมายถึงการใช้เหตุผลในการส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมของเด็ก และมีการลงโทษหรือให้รางวัลอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กด้วยอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนั้นในปัจจุบันเป็นมิติที่มีความหมายกว้างขวางกว่าที่เคยใช้มาแต่เดิม

(2.3) การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย

การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กกระทำความผิด โดยอาจใช้การลงโทษทางกาย เช่น การเขย่งตี และทำให้เจ็บกายด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือการลงโทษทางจิต เช่น ดุด่า ทำท่าไม่พอใจ และเมินเฉย เป็นต้น

การลงโทษเมื่อเด็กทำผิดนี้เป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาได้ศึกษานาน โดยการวิจัยได้เน้นความสำคัญของวิธีการที่ผู้ใหญ่ใช้ลงโทษเด็กตั้งแต่เมื่อเป็นทารก เช่น ในการอ่านนม การฝึกหัดจับถ้วย และการห้ามปรามการกระทำของเด็ก เป็นต้น ซึ่งการศึกษาพบว่า การลงโทษที่ใช้กันนั้นมีหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจบังคับ โดยการลงโทษทางกาย การใช้วาจาดุด่า การงดวัตถุสิ่งของ การงดแสดงความรักใคร่เมตตา การตัดสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสรุปแล้ว อาจแบ่งวิธีการลงโทษออกเป็น 2 ประเภท คือ การลงโทษทางกาย และการลงโทษทางจิต

การลงโทษเด็กโดยเฉพาะทรมานทำให้เด็กเจ็บกาย เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่บิดามารดา มักใช้อย่างจงใจ ใช้นานและใช้บ่อยกว่าการให้รางวัลเมื่อเด็กทำความดี งานวิจัยมารดาไทยได้แสดงอย่างชัดเจนว่ามารดาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาที่มีการศึกษาต่ำมักจะเพิกเฉยเมื่อเห็นบุตรทำความดี ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญชัย เจริญยิ่ง (2518) ได้อภิปรายผลไว้ว่า การเพิกเฉยเมื่อเด็กทำความดีเป็นการกระทำที่ผิดหลักวิชาการอย่างมาก การเพิกเฉยไม่รับรู้ไม่เห็นต่อการทำความดีของเด็กมีผลเท่ากับการลงโทษเด็ก และทำให้เด็กไม่ทราบว่ากระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี ควรทำซ้ำอีกหรือไม่ ผู้วิจัยในเรื่องนี้ได้เสนอแนะว่าควรให้รางวัลเมื่อเห็นเด็กทำความดี และให้อย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งโต

ครอบครัวไทยที่เชื่ออิสลามบิดโบราณว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" มักจะใช้วิธีการลงโทษทางกายเพื่อยับยั้งพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของบุตร ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528 : 11 อ้างถึง Hoffman, 1970) ได้พิจารณาเปรียบเทียบอิทธิพลของการลงโทษทางกายและการลงโทษทางจิต แล้วสรุปว่าการลงโทษทางกายนี้มีผลเสียต่อเด็กมาก เพราะสอนให้เด็กก้าวร้าว ระวังข่มขู่ผู้ที่อ่อนแอกว่า ทำให้เด็กเกลียดกลัวผู้ลงโทษ ส่วนการลงโทษทางจิตให้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กอยู่บ้าง

(2.4) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมากกว่าควบคุมมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การควบคุมมาก หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วให้ผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึง การปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

(3) การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น

จากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมา ได้มีการวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น ซึ่งการเลี้ยงดูแต่ละแบบจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบที่ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกมีผลทำให้ลูกมีจริยธรรมที่ดีงาม เช่น มีความรับผิดชอบ เมื่อทำผิดจะยอมรับผิดและละอายในการทำผิด (Hoffman, 1970 อ้างใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2528) มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง (ดวงเดือน-พันธุมนาวินและเทัญศรี ประจวบปัจฉิม, 2524) และมีสภาพจิตใจที่พร้อมที่เมื่อได้รับการกระตุ้นให้ยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (โกศล มีคุณ, 2524)

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบที่พ่อแม่ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ จะทำให้เด็กมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง (ทิพสุดา นิลสินธพ, 2523) มีความสามารถในการด้านทานสิ่งชั่วๆใจได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2528) มีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล (งามตา วณิชานนท์, 2534)

การเลี้ยงดูอีกลักษณะหนึ่งคือการลงโทษ ซึ่งแยกเป็นการลงโทษทางกายและการลงโทษทางจิต ผลการวิจัยพบว่า การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายมีประโยชน์ในการปลูกฝังจริยธรรม และความเกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจณปัจจนิก, 2520) ส่วนการลงโทษทางกายมีความเกี่ยวข้องกับการมีจริยธรรมต่ำของเด็ก แต่การลงโทษทางจิตมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความเชื่อเพื่อในเด็ก รวมทั้งการมีมโนธรรมสูงด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, 2528)

การเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก โดยทั่วไป การควบคุมมากมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้น เด็กและวัยรุ่นที่ถูกควบคุมมากเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และซื่อสัตย์มากกว่าผู้ที่ถูกควบคุมน้อย (ฉัตรวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี, 2524) และมีประโยชน์ต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ, 2528) ส่วนวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมีวินัยทางสังคมสูงกว่าพวกที่ถูกควบคุมมาก (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ, 2517) และในกลุ่มเยาวชน หากถูกควบคุมในปริมาณที่ไม่มากเกินไป จะทำให้เยาวชนมีจริยธรรมสูง ขณะที่ผู้ที่ถูกควบคุมในปริมาณมากจะเห็นผู้มีสุขภาพจิตเสื่อมและก้าวร้าวได้มาก (ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ, 2528)

สรุปจากการประมวลเอกสารวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้ชี้แจงให้เห็นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบดังกล่าว เป็นวิธีการที่มีความสำคัญอย่างเด่นชัดในการเสริมสร้างลักษณะพฤติกรรมของเยาวชนโดยทั่วไป ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาว่าเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบต่าง ๆ กัน อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย จะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างไร

2.2.2.1 (2) บรรยายกาศในครอบครัว

ประสิทธิ์ เอกทัศน์ (2537 : 36 - 37) กล่าวถึงสภาพความเป็นไปในบ้าน หรืออีกนัยหนึ่งคือ บรรยายกาศที่พ่อแม่ลูกใช้ชีวิตร่วมกัน ว่ามีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมการแสดงออกของลูก เช่น บรรยายกาศของการทอดทิ้งปล่อยปละละเลย จะทำให้ลูกเป็นคนขาดระเบียบวินัย ก้าวร้าว เข้าอารมณ์ เห็นแก่ตัว และชอบข่มคนอื่น บรรยายกาศในครอบครัวที่แตกแยก ทำให้ลูกมีพฤติกรรมเฉยเฉยไม่สู้ หลีกหนี ซึมเศร้า ไม่มีความสุข ไม่มีความหวัง และมีพฤติกรรมแสดงออกในทางก้าวร้าว เช่น ขวนขวาย อารมณ์แปรปรวน หงุดหงิดและโกรธง่าย ครอบครัวที่ชอบช่วยเหลือเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าคิดกล้าทำสิ่งใด ไม่รู้จักตนเอง ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น และปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ ครอบครัวที่ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับเด็กเป็นลูก ทำให้เด็ก

เงิบขริบ ไม่ต้องการก่อกำกับใคร หนีสังคม อิงฉวยินชาผู้อื่น ครอบครัวยุติความถูกจนเกินไป ทำให้เด็กเป็นคนพูดปด หลอกลวง ไม่ยอมรับความผิดพลาด เกิดความหวาดกลัวว่าจะเกิดความล้มเหลว ไม่กล้าทำในสิ่งใหม่ ๆ ครอบครัวยุติมีปริมาณการเอาอารมณ์รุนแรง ทำให้เด็กขี้ขาด หวาดหวั่น เงียบเฉย ไม่ค่อยพูด ไม่คิดต่อสู้ ซึมเศร้า เบื่อหน่าย และบางรายมีลักษณะตรงกันข้าม คือ ก้าวร้าว ปากจัด อารมณ์รุนแรง และในทางกลับกันบรรยากาศแห่งความรักความเข้าใจ ทำให้เด็กเป็นคนมีสุขภาพจิตดี สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วยความมั่นใจ

นอกจากนั้นยังกล่าวถึงบรรยากาศในครอบครัวยุติที่มีผลทำให้เด็กกระทำผิดหลายประการ เช่น

(1) บรรยากาศที่ขาดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว จะทำให้เด็กและเยาวชนมีสภาวะความสับสนทางจิตใจ เด็กที่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่และควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง ทำให้เป็นเด็กมีจิตใจแข็งกระด้างและชอบกระทำผิด เป็นเด็กที่มีปัญหา เงียบขี้นมกั มองโลกในแง่ร้าย คัดค้านสังคม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อคนง่ายหรือถูกชักจูงง่าย โอกาสกระทำผิดจึงมีมาก เด็กที่เกิดในครอบครัวยุติที่พ่อแม่เข้าใจให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกพอเพียง เมื่อเติบโตขึ้นจะกลายเป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตที่ดีมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยดี รู้จักตัดสินใจหรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล

(2) ความรักใคร่กลมเกลียวของบิดามารดา มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่มาจากครอบครัวยุติที่บิดามารดาความรักใคร่กลมเกลียวเข้าใจกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีเหตุผลมีผล ทำให้เด็กมีความสุข มีความใกล้ชิดบิดามารดา มีสุขภาพจิตดี มองโลกในแง่ดี มีความอบอุ่นใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง โอกาสที่จะถูกชักจูงไปในทางที่ผิดมีน้อยมาก เด็กจะรับแต่สิ่งดีงามทำให้เติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และความนึกคิด ในทางตรงข้าม เด็กที่เกิดในครอบครัวยุติที่บิดามารดาขาดความรักใคร่กลมเกลียวกัน มีการทะเลาะวิวาทกันอยู่ตลอดเวลา เจรจากันด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ดบดกันอยู่เสมอ และใช้ลูกเป็นที่ระบายอารมณ์ จะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างมาก ทำให้เด็กเติบโตขึ้นกลายเป็นเด็กก้าวร้าวในอนาคค เพราะรับแต่สิ่งที่ไม่ดีไม่งามจากพ่อแม่ไว้ตลอดเวลาไม่มีความรักความผูกพันกับครอบครัว ไม่ชอบอยู่บ้าน ไม่ชอบเล่นเรียน ชอบหนีโรงเรียน เข้าหาอบาขมุขต่าง ๆ ประพฤติคนไม่เหมาะสม กลายเป็นเด็กก้าวร้าวคน

(3) เด็กที่มาจากครอบครัวยุติที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมเสื่อม เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาท่ามกลางสิ่งเลวร้ายทั้งหมดจากบิดามารดา เช่น ดินยาเสพติด ดินสุรา เล่นการพนันหรือจากครอบครัวยุติที่เป็นโจร หรือโสเภณี เด็กจะเร่เรียนรู้อะไรและเคยชินกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ในที่สุดก็ประพฤติตามกลายเป็นคนเถร เป็นอันธพาล กุณแก้ง กุณข้อง เป็นต้น

(4) เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมีบุตรมาก เด็กทำให้บิดามารดาไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอนได้ทั่วถึงและไม่สามารถสนองความต้องการของบุตรได้ ทำให้เกิดการขัดสน แย่งกันกิน แย่งกันใช้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกบิบบิ้นทางจิตใจ เพราะความไม่ทัดเทียมเพื่อนฝูง โอกาสที่จะกระทำผิดมีมาก

(5) ความเข้าใจอันดีระหว่างบิดามารดาและบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ไปสู่ระยะผู้ใหญ่ อย่างรวบรื่น โดยเข้าใจและยอมรับ โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้

(5.1) วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจ ไม่ให้อิสระกับลูก ควบคุมจนเกินไป อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กเริ่มกระทำผิด คือเริ่มที่จะพูดโกหก เพราะพูดจริง ๆ หรือพูดความจริงแล้วบิดามารดาไม่ยอมรับเข้าใจ ไม่อนุญาต หรือในบางรายอาจลัดออกจากบ้านไปเสียก็ได้

(5.2) วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากบิดามารดาว่าเติบโตแล้ว และมีความคิดอ่านของตนเอง หากบิดามารดาไม่เข้าใจยังคงปฏิบัติล่อแหลมเช่นเดียวกับวัยเด็กอยู่ จะทำให้เกิดความไม่พอใจ บิดามารดา หันไปปรึกษาเพื่อน ถ้าได้เพื่อนไม่ดีก็จะนำไปในทางที่ผิดได้

การศึกษาดังกล่าวมานี้ แสดงถึงอิทธิพลของบรรยากาศในครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ เด็กและเยาวชนที่เติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่วนหนึ่งนั้นก็จะพัฒนามาเป็นเด็ก และเยาวชนที่กระทำผิดได้ต่อไป

ผจงจิต อธิคมนันท์ (2528 : 97 - 99) ได้ศึกษาสภาพครอบครัวที่มีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเยาวชน มีข้อค้นพบดังนี้

1. เด็กอาจจะเลียนแบบกลมกลืนกับสภาพภายในบ้าน โดยสังเกตบิดามารดาซึ่งอาจได้รับทัศนคติเกี่ยวกับอาชญากรรม เด็กนั้นจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะเขาได้เรียนรู้การกระทำผิดภายในบ้านนั่นเอง

2. สภาพที่อยู่อาศัย ทั้งสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมในชุมชนซึ่งบิดามารดาอาศัยอยู่จะส่งผลถึงพฤติกรรมของเด็ก ถ้าบ้านอยู่ในถิ่นที่มีเยาวชนผู้กระทำความผิดสูง เด็กจะเผชิญกับแบบต่าง ๆ ของความผิดมากมายจนเกิดความเคยชิน

3. เด็กอาจจะหนีออกจากบ้านซึ่งขาดความอบอุ่น ความสุข และพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากสิ่งเหล่านี้ไปหาสิ่งใหม่ กลุ่มใหม่ พบว่า เขาชนหรือวัยรุ่นกระทำผิดมีอัตราสูงในบ้านซึ่งบิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่เป็นบ้านที่ขาดความอบอุ่น ขาดความสุขมากกว่าเด็กกระทำผิดที่มาจากบ้านซึ่งบิดามารดาแยกกันอยู่ สิ่งสำคัญคือ การหนีออกจากครอบครัวเป็นส่วนเพิ่มสนับสนุนให้เด็กสมาคมกับผู้กระทำผิดอื่นได้ง่ายขึ้น

4. ครอบครัวอาจจะไม่มีโอกาสสร้างหรือหาประสบการณ์ที่จะฝึกฝนให้เด็กได้เรียนรู้หรือเผชิญเหตุการณ์ผิดกฎหมาย เช่น การกระทำผิดต่าง ๆ เด็กที่ไม่เคยได้รับรู้หรือได้เข้าใจ หรือเด็กได้รับการเอาใจใส่ได้รับการคุ้มครองมากเกินไป อาจเป็นผลให้เด็กตัดสินใจไม่ได้ หรืออาจยอมรับในพฤติกรรมเหล่านี้อย่างคาดไม่ถึงก็เป็นได้

อึ้งยง อูทซัคคี (2539 : 122) ศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดี มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดี และพบด้วยว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่สมบูรณ์ คือพ่อแม่อยู่ด้วย หากสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี เด็กอาจมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าเด็กในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างหรือแยกทางกันอยู่ แต่ในครอบครัวที่เหลืออยู่มีสัมพันธภาพที่ดี

2.2.2.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน

โรงเรียน เป็นสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษาเป็นการเสริมและนำบุคคลเข้าไปสู่ชีวิตที่ดียิ่งงาม พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และด้านจิตใจ รวมทั้งการสร้างเสริมทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในสังคม ซึ่งการศึกษาจะช่วยให้เด็กบรรลุเป้าหมายนั้นได้หรือไม่ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับโรงเรียนนั่นเอง ดังนั้นครูอาจารย์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ให้การศึกษากับเด็ก โดยที่เด็กส่วนใหญ่จะใช้เวลาส่วนมากอยู่ในโรงเรียน ครูจึงเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กรองจากบิดามารดา และเป็นบุคคลที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพโดยรอบด้านแก่เด็ก โรงเรียนและครูจึงถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม ครูที่รู้จักและเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคลว่าเด็กมีพัฒนาการแต่ละด้านเป็นอย่างไร รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้ปัญหา และความต้องการของเด็ก เพื่อที่จะปฏิบัติตัวต่อเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ให้ความรักความเอาใจใส่เด็กอย่างเท่าเทียมกัน มีความคงเส้นคงวาในการอบรมสั่งสอนเด็ก มีความยุติธรรม จะช่วยให้เด็กปรับตัวได้ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อครู ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของเช็กด้วย (บุญชอบ วิธมิตะนันท์, 2527)

ในทางกลับกัน โรงเรียนอาจจะกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลด้านลบกับเด็กได้ เช่น ในบรรยากาศที่ครูห่างเหินต่อระเบียบวินัย การปกครองในโรงเรียนใช้ประชาธิปไตยไม่ถูกต้อง การทำโทษเด็กอย่างไม่เหมาะสม หรือครูไม่เข้มงวด ปลอ่ยปละละเลยจนเด็กไม่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง (สาย ชินบุตร. 2515) หรือครูที่ขาดความรู้ทางจิตวิทยา ไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่มีวิธีการสอนที่เหมาะสม ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ยากเกินความสามารถ หรือให้ทำกิจกรรมโดยไม่ได้ศึกษาสภาพทางครอบครัว หรือไม่ได้คำนึงถึงหลักการให้รางวัลและการชมเชย อาจทำให้เด็กประสบความล้มเหลวเกิดความท้อแท้ ไม่อยากทำอะไรอีกต่อไป การลงโทษด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมและออกุติธรรมกับนักเรียนเป็นการทำลายความรู้สึกรักที่ต่อคนและผู้อื่น รวมทั้งการทำลายศักดิ์ศรีของนักเรียน อาจเป็นการผลักดันให้นักเรียนมีการกระทำผิดเร็วขึ้นทางหนึ่งด้วย (ประเทิน มหาจันทร์. 2521)

นอกจากนั้น ประเทิน มหาจันทร์. (2521) กล่าวว่า สำหรับเด็กที่มีฐานะยากจน อาจเผชิญกับการไม่ได้รับความเอาใจใส่จากครูเท่าที่ควร เด็กเหล่านี้มักถูกพิจารณาว่ามีกรมแสดงออกที่ไม่ดี ความประพฤติไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการปฏิเสธเด็กกลุ่มนี้โดยไม่ตั้งใจจากทางโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนตามหลักสูตรหรือการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรก็ตาม เด็กซึ่งมีฐานะยากจนมักได้รับคำแนะนำหรือจัดการศึกษาให้หันเหไปด้านวิชาชีพ โดยทั่วไปเด็กที่มีฐานะยากจนจะได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่า มีครูที่ขาดประสบการณ์หรือมีคุณภาพน้อย กฎ ระเบียบ ของโรงเรียนมีส่วนทำให้เด็กเกิดความถึงครียดได้ เพราะเด็กจะรู้สึกว่าถูกจำกัดอิสรภาพ ถูกบังคับควบคุม ทำให้อยากลองผิดลองถูก อยากฝ่าฝืน เพราะลักษณะหนึ่งของวัยรุ่นคืออยากรู้ อยากเห็น ส่วนใหญ่เด็กจะเชื่อฟังและเกรงใจครูจนบางครั้งอาจมากกว่าเชื่อฟังพ่อแม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่อ่อนไหวง่าย ถ้ามีปัญหาจากครอบครัวและมาพบครูที่ไม่เข้าใจเด็กจะยิ่งทำให้เด็กมีความคับข้องใจมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าโรงเรียนและครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านวิชาการ และด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัย ทักษะคติ และค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป ปัจจัยด้านโรงเรียนจึงถือเป็นหนึ่งในปัจจัยด้านสังคมสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

2.2.2.3 ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน

สุพัตรา สุภาพ (2521) เสนอไว้ว่ากลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะ ในสังคมปัจจุบันวัยรุ่นมักจะยึดเอาเพื่อนเป็นแนวทางการปฏิบัติ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลดังต่อไปนี้

1. สอนให้วัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่ใช่แบบส่วนตัว ในกลุ่มเพื่อนเล่น วัยรุ่นจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมเล่นด้วย ถ้าฝ่าฝืนจะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม

2. กลุ่มเพื่อนช่วยให้วัยรุ่น ได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ปกติวัยรุ่นเมื่ออยู่ในกลุ่ม จะไม่กล้าทำอะไรที่ขัดแย้งหรือลองดีกับผู้ใหญ่ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการทดสอบว่ากลุ่มสามารถจะขัดแย้งคือดั่งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน และพอจะเชื่อถือได้หรือไม่

3. กลุ่มเพื่อนอาจจะถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการหรืออาจเป็นในรูปตรงข้าม

โสมรธรรม์ จันทระประภา (2515) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนว่าในระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่เพื่อนมีอิทธิพลมากที่สุดในชีวิต กลุ่มเพื่อนจะกำหนดความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นให้ทำตามมติและความนิยมของหมู่คณะ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าถูกหรือผิด

กิติกร มีทรัพย์ (2529) ได้กล่าวถึงลักษณะการเข้ากลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นสรุปได้ดังนี้

1. การสมยอมต่อกลุ่ม กฎเกณฑ์ ของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติ ผู้ใดไม่เห็นด้วยกับกฎเกณฑ์จะแยกตัวออกไป ที่รวมกลุ่มกัน ได้นั้นจะต้องมีความคิดความรู้สึกและรสนิยมอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

2. เข้ากลุ่มโดยถือตนเองว่าเด่นกว่าคนอื่น หมายถึง ความพยายามที่จะให้กลุ่มรับตน โดยจะปฏิบัติตนให้เป็นที่สนใจของกลุ่ม เพื่อจะได้ยอมรับต่อไป

3. เข้ากลุ่มโดยความเข้าใจกลุ่ม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับกลุ่มให้ได้

4. เข้ากลุ่มเพื่อเอาชนะกลุ่มโดยลักษณะขวางโลก เป็นลักษณะการเอาชนะกลุ่มหรือต้องการนำกลุ่มไปตามความคิดของตนเอง วัยรุ่นตอนต้นจะมีลักษณะขวางกลุ่มมากกว่าวัยรุ่นตอนปลาย

5. เข้ากลุ่มเพื่อต่อต้านอำนาจผู้ใหญ่ การต่อต้านอำนาจผู้ใหญ่อาจถือได้ว่าเป็นธรรมชาติ เพื่อแสดงความรู้สึกอิสระ เป็นตัวของตัวเอง หรือเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งนำไปสู่ความวุ่นวาย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นจะไม่ฟังเหตุผล ในด้านหนึ่งของการต่อต้านผู้ใหญ่ของกลุ่มวัยรุ่นถือว่าเป็นสัทธิภาพเพื่อการปรับตัวที่ดีในสังคม ตัวหนักการต่อต้านมัน ๆ อยู่ในกรอบของเหตุผล

สุพจน์ จักขุทิพย์ (2521 : 12 - 14) กล่าวว่า การคบเพื่อนมีความหมายต่อเด็กวัยรุ่นมาก วัยรุ่นจะเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดเสียไม่ได้ ทำอะไรทุกอย่างต้องอาศัยเพื่อน มีเรื่องอะไรมักจะทำเล้าให้เพื่อนฟัง หรือขอความเห็นคำปรึกษา จะปรับทุกข์ร้อนของตนกับเพื่อนมากกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้เด็กคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจตนเองหรือพูดกันไม่รู้เรื่อง วัยรุ่นทั่วไปจะผูกพันกับกลุ่มเพื่อน และปรากฏอยู่เสมอว่าการรวมกลุ่มมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ ดังนั้น หากไปรวมกับกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดี อาจนำไปในทางที่เสื่อมเสีย แม้เด็กบางคนจะไม่อยากทำสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่เมื่อได้ฟังคำสบประมาทจากเพื่อน หรือกลัวเพื่อนจะโกรธหรือไม่ยอมรับเข้ากลุ่มก็อาจทำสิ่งที่ไม่ดีนั้น

กิติกร มีทรัพย์ (2527 : 237 - 238) กล่าวว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนักเรียนวัยรุ่นมีทั้งทางดี และไม่ดี สามารถสรุปได้ 3 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านการเตรียมตัวประกอบอาชีพ และการครองตนในสังคม อิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น เช่น ด้านนักเรียนวัยรุ่นคบเพื่อนที่เป็นกลุ่มคบแก่เรียน กลุ่มเพื่อนก็จะชักนำกันให้สนใจเอาใจใส่ ขยัน อดทนและขวนขวาย แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน อิทธิพลกลุ่มเพื่อนที่มีต่อการครองตนในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ด้านวิธีการแต่งกาย สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนต่างประเทศ การร่วมกิจกรรมทางสังคม การออกนอกระบบ การไปงานสังสรรค์ การดื่มสุราและการใช้ยาเสพติด เป็นต้น

สรุปได้ว่า กลุ่มเพื่อนนั้นมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจของวัยรุ่นสูงมาก ขณะที่สถาบันครอบครัวมีอิทธิพลน้อยลง กลุ่มเพื่อนอาจชักจูงเด็กให้ประพฤติปฏิบัติตน ไปทั้งในทางที่ดีและในทางเสื่อมเสีย กลุ่มเพื่อนจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการที่วัยรุ่นหรือนักเรียนจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มเพื่อนเป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่ง

2.2.2.4 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าทั้งครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน ต่างก็มีบทบาทสำคัญร่วมกันต่อการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ สำหรับสื่อมวลชนอันได้แก่วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ พบว่ามีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้จักคิดและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมมาก ไม่ว่าจะ เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด จริยธรรม ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ จากการสำรวจพบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากเด็ก โดยวัยรุ่นคนต้นอายุ 10 - 15 ปี ชมโทรทัศน์โดยเฉลี่ย 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่ง ควบเคชั่น พันธุนาวัน อีฟทินทร์ ชูชม และ สุภาภรณ์ ลอยด์ (2529:3) กล่าวว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ดึงดูดความสนใจเด็กได้ดีเพราะให้ทั้งภาพและเสียง จึงมีอิทธิพลที่จะคิดฝังในความรู้สึกรู้จักคิดมากกว่าสื่อมวลชนที่ถ่ายทอดเพียงด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วิทยุ หนังสือ นกวิชาการจึงมีจำนวนมากเห็นว่า ภาพที่โทรทัศน์เสนออาจจะสะท้อนความจริงในสังคมหรือไม่ก็ได้ การที่เด็กดูโทรทัศน์ทุกวัน ภาพต่าง ๆ ที่เสนอออกมาจะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไป กลายเป็นทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อในที่สุด

อุบลรัตน์ ศิริชูศักดิ์ (2525 : 87) กล่าวว่าอิทธิพลของโทรทัศน์จะมีมากหรือน้อยและมีผลในทางดีหรือไม่ดีต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ การเรียนรู้ และพฤติกรรมของเด็กหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน เนื่องจากเนื้อหาสาระที่น่าเสนอในรายการโทรทัศน์มีลักษณะหลากหลาย คือ โทรทัศน์มีทั้งข่าว ความบันเทิง และความรู้ โดยเฉพาะในด้านความบันเทิง โทรทัศน์จะมีอิทธิพลในทางให้กุศลหรือให้โทษ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับครอบครัว ถ้าในครอบครัวนั้นมีค่านิยมที่ดีตระหนักถึงความสำคัญของสื่อมวลชนว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก ให้ความเอาใจใส่ สนใจในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ของเด็ก หรือคอย

ชี้แนะให้เด็กเข้าใจว่าสิ่งที่เสนอไปนั้นถูกคิดอย่างไร สมควรเขียนแบบพฤติกรรมนั้นหรือไม่ โทรทัศน์ก็จะมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกนึกคิดของเด็กน้อยมาก และจากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองที่ควบคุมการเปิดรับของสื่อมวลชนของเด็กมาก ละครหนักในอิทธิพลของสื่อมวลชนมาก อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก เด็กจะชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์มากกว่าผู้ปกครองที่ควบคุมการรับสื่อมวลชนของเด็กน้อย ละครหนักในอิทธิพลของสื่อมวลชนน้อย โดยที่ทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมของผู้ปกครอง และปริมาณการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์กับผู้ปกครองนั้น เกี่ยวข้องมากที่สุดกับปริมาณการรับเนื้อหาที่มีประโยชน์จากสื่อมวลชนทั้ง 3 ชนิด คือ วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งตีพิมพ์ และการที่เด็กชอบรับเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสื่อมวลชนทั้งสามชนิดมากเท่าใด ก็จะเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง เชื่ออำนาจในตนเองสูง และสามารถใช้เวลาว่างเชิงจริยธรรมในระดับสูงด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรุณพันธ์ ชูชม และสุภาพร ถ้อยดี (2529 : 3 - 4 และ 165 - 167) กล่าวว่าสำหรับครอบครัวที่มีรากฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ขาดการเอาใจใส่จากบิดามารดา ตลอดจนครูอาจารย์แล้ว โทรทัศน์นั้นย่อมมีอิทธิพลเหนือจิตใจของเด็ก โดยเฉพาะถ้ารายการโทรทัศน์นั้นเสนอเนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาแก่เด็ก เด็กก็สามารถได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ไม่ดีงาม หรือความเชื่อผิด ๆ โดยไม่รู้ตัว เช่น การพนันเสี่ยงโชค หรือ อาจเขียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และนำไปปฏิบัติ เช่น พฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรงในการตัดสินปัญหา การเขียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่ไม่สามารถแยกโลกของความจริงกับโลกของความเท็จออกจากกันได้ สิ่งเหล่านี้ถ้าเด็กถูกปลูกฝังและนำไปปฏิบัติก็จะไม่ช่วยพัฒนาเด็ก ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาภายหลัง จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าถ้าเด็กชมรายการที่มีประโยชน์มาก ก็สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของเด็กได้

สมปอง จันทร์นาคย์ (2535 : 34 - 35) กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นว่า วิทยุ โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ในวันหนึ่ง ๆ นักเรียนวัยรุ่น และผู้ปกครองมักจะใช้เวลาส่วนใหญ่หมด ไปกับการชมรายการโทรทัศน์และรายการบันเทิงต่าง ๆ แสดงให้เห็นค่านิยมแบบต่าง ๆ แต่ในบางครั้งรายการเหล่านี้ เป็นเพียงจินตนาการของนักเขียนซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริง ละครและภาพยนตร์โทรทัศน์ส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระเอกนางเอกที่เด่นชัด เช่น พระเอกต้องเป็นผู้นำ บางครั้งก็สุภาพ บางครั้งก็ก้าวร้าวแล้วแต่บท แต่สิ่งที่สำคัญ คือ พระเอกจะต้องเป็นคนมีเสน่ห์เป็นที่หมายปองของคนส่วนมาก

2.2.2.5 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ประเทิน มหาจันทร์ (2521) กล่าวว่าสถานที่ตั้งตัวบ้านมีความสำคัญในอันที่จะกำหนดประเภทของพฤติกรรม เด็กที่มีบ้านตั้งอยู่ในชุมชนแออัดและเด็กที่มีบ้านอยู่ในระแวกที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำนั้นจะได้รับการถ่ายทอดกระแสของพฤติกรรมต่าง ๆ ในระแวกนั้น ๆ ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กปฏิเสธค่านิยมที่ดี

บุญชลิ สุภัททะเกตุ (2521 : 26 - 27) สรุปถึงสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่น อันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่เด็กมีปัญหาจากการศึกษาเล่าเรียน การคบเพื่อน การทำตามค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การแต่งกาย ความประพฤติแปลก ๆ นอกแนวปกติ และมีแนวโน้มไปสู่การกระทำผิด นอกจากนั้น เด็กยังทำผิดเพราะขาดตัวอย่างและสิ่งแวดล้อมที่ชักจูงไปในทางที่ดี ตลอดจนความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา ทำให้เด็กเกิดความสับสนและไม่สามารถหาจุดยืนของตนได้ และมีผลทำให้เด็กและวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

ธีรพร อุวรรณโณ (2530) กล่าวว่า แม้เด็กจะเติบโตในชุมชนที่แออัด หากบิดามารดามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุตร รวมทั้งให้การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีมโนคติที่ดีเกี่ยวกับตนเอง บิดามารดาก็เป็นเพราะกำบังให้เด็กรับอิทธิพลที่ไม่ดีจากนอกบ้านได้มาก

ประติพันธ์ ฤประมัย (2532 : 65-66) กล่าวว่าสรุปอิทธิพลของชุมชนต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นว่า ชุมชนเป็นต้นแบบของพฤติกรรมเพราะนักเรียนวัยรุ่นใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน จึงพยายามเลียนแบบเพื่อตนเองจะได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ถ้าหากนักเรียนวัยรุ่นได้ต้นแบบที่ดีก็จะมีพฤติกรรมดี หากได้ต้นแบบไม่ดีพฤติกรรมก็จะเบี่ยงเบนไป อิทธิพลบางอย่างของชุมชนสนับสนุนให้นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมบางประเภท เช่น ชุมชนที่มีการแข่งขันกัน ชาวชุมชนทำงานแข่งกับเวลา มีเวลาในการทำสิ่งต่าง ๆ น้อยจะส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นคนที่พฤติกรรมเร่งรีบ ชุมชนจัดวางพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนวัยรุ่น เช่น นักเรียนที่อยู่ในชุมชนแออัด แม้จะพยายามสร้างเอกลักษณ์ที่ดีของตนเอง แต่สถานที่และเวลาไม่อำนวย นักเรียนวัยรุ่นอาจไม่สามารถซึมซับหรือรับเอาเอกลักษณ์ดี ๆ เหล่านั้นไว้ได้ ชุมชนช่วยปลูกฝังค่านิยม คือ แนวความคิดต่าง ๆ ของชุมชนมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปลูกฝังค่านิยมแก่นักเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความประพฤติและการวางแผนประกอบอาชีพของตนในอนาคต เป็นต้น

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2532 : 719 - 722) กล่าวถึงปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้ นักเรียนวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมที่มีปัญหา ได้แก่ สัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เพื่อน ครู อาจารย์ สถานศึกษาและสื่อมวลชน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น ล้วนพบว่า องค์ประกอบทั้งจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ชุมชนหรือสังคม และสื่อมวลชนส่งผลถึงพฤติกรรมของวัยรุ่น โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

สรุป ชุมชนหรือสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นรองจากครอบครัวและโรงเรียน ควบคู่ที่ การศึกษาอบรมจากครอบครัวและโรงเรียนสอดคล้องกับความเป็นไปในชุมชน ชุมชนแต่ละประเภท มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นแตกต่างกัน วัยรุ่นที่เติบโตในชุมชนชนบทจะมีการแข่งขันหรือแก่งแย่งในสิ่งต่าง ๆ น้อยกว่าเด็กที่เติบโตในชุมชนเมือง นอกจากนี้การให้ความร่วมมือหรือความมีน้ำใจจะได้รับจากสมาชิกชุมชนชนบทมากกว่าชุมชนเมือง ส่วนชุมชนแออัดนั้นจะมีผลพัวในเมืองใหญ่ เพราะการย้ายถิ่นเข้ามาทำกินในเมือง ทั้งแบบชั่วคราวและแบบถาวรทำให้เกิดปัญหาความแออัดในเรื่องที่อยู่อาศัยจนกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม เป็นอันตรายต่อผู้อยู่อาศัยทั้งในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนความปลอดภัยด้านทรัพย์สินต่าง ๆ ผู้อยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน มีการศึกษาน้อย อารมณ์ และรายได้ไม่มั่นคง มีอัตราของผู้ที่อยู่อาศัยที่เป็นอาชญากรสูง รวมทั้งอัตราการกระทำผิดสูงด้วย

2.3 แนวคิดเรื่องการควบคุมตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง และพฤติกรรมของวัยรุ่น

2.3.1 แนวคิดเรื่องการควบคุมตนเอง

2.3.1.1 ความหมาย

แบนดูรา (Bandura, 1977 : 140 อ้างใน นงนุช โรจนเลิศ, 2533 : 16) ให้นิยามของการควบคุมตนเองว่าหมายถึง ความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

ปกาวดี แจ็งศิริ (2527 : 4) ให้ความหมายของการควบคุมตนเองว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใดหรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย กระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และความทุ่มตัวแปรทั้งภายในและภายนอกของบุคคล อันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นด้วยตนเอง

นงนุช โรจนเลิศ (2533 : 9) สรุปความหมายของการควบคุมตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิดหรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

2.3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

บริกแฮม (Brigham, 1978 : 267 อ้างใน กัญจะนา พุ่มมาลา, 2534 : 11) กล่าวถึงลักษณะของการควบคุมตนเองว่า

1. การควบคุมตนเองเป็นความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมพฤติกรรมของตน โดยการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมของตน
2. บุคคลยังเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองมากเท่าไร เขาจะยังมีอิทธิพลต่อชีวิตตนเองมากขึ้นเท่านั้น

เร็กเลสซ์ (Reckless, 1943 อ้างใน จรรยา สุวรรณทัต และภัสระ, 2540 : 16) เชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากพลังผลักดันจากภายใน ขณะเดียวกัน พฤติกรรมนั้น ๆ อาจถูกกดดันจากปัจจัยภายนอกได้เช่นกัน เร็กเลสซ์ จึงระบุถึงการควบคุมตนเอง 2 ลักษณะ คือ การควบคุมตนเองจากภายใน และการควบคุมจากภายนอก การควบคุมตนเองจากภายใน ได้แก่ ความสำนึกที่สามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้ ความสำนึกที่ติงาม ความเคารพตนเอง มโนธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี ความอดกลั้นต่อความทับซ้อนใจ ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ้ายด้า ความสำนึกรับผิดชอบสูง ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ฯลฯ ส่วนการควบคุมจากภายนอก เป็นพลังผลักดันให้เกิดการควบคุมตนเอง ได้แก่ ความยึดมั่นในจริลประเพณี ความคาดหวังของสังคม ภาวะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม เป้าหมายความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ

จากแนวคิดของเร็กเลสซ์ ที่กล่าวมา ผู้วิจัยจะได้นำลักษณะการควบคุมตนเองจากภายใน อัน ได้แก่ ความสำนึก ความอดกลั้น ฯลฯ ที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ มาใช้เป็นตัวแปรหนึ่งในการกำหนดกรอบในการศึกษาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่นักเรียนวัยรุ่นกระทำต่อไป

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพจน์ จักขุทิพย์ (2521) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤตินอกระบบไม่เหมาะสมแก่สภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุแห่งการคบเพื่อน การยอมรับเพื่อนในทางเสื่อมเสียมีส่วนอย่างมากต่อการที่นักเรียนประพฤตินอกระบบไม่เหมาะสมแก่สภาพการเป็นนักเรียนและยังใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เหมาะสม ผลการเรียนรู้ในเกณฑ์ต่ำ ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายควบคุมความประพฤติ ส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีปัญหา จากการศึกษานี้อาจจะวิเคราะห์ได้ว่า การคบเพื่อนเสวและครอบครัวที่มีปัญหามีส่วนผลักดันให้นักเรียนประพฤตินอกระบบไม่เหมาะสม ถ้าหากสะสมมากขึ้นก็อาจจะกระทำความผิดได้

เสาวภา วัชรภักดี (2521) วิจัยสาเหตุการกระทำผิดในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครอบครัวมีส่วนอยู่มากที่มีผลให้เด็กและเยาวชนทำผิด บ้านและครอบครัวเป็นฐานอันดับแรกที่จะสร้างสรรในเรื่องนิสัย และบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ครอบครัวที่ไม่มีความสุข บิดามารดทะเลาะวิวาทกัน อยู่เสมอ ไม่มีใครให้อภัยหรือเอื้ออารีต่อกัน เด็กในครอบครัวจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบการทะเลาะวิวาทเป็นนิสัย

พรเพ็ญ เพชรสุษศิริ (2523) ศึกษาแบบจำลองความคาดคะเนปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเยาวชนกระทำผิด นักเรียนประณินและนักเรียนปกติ พบว่า เยาวชนกระทำผิดมีบิดามารดาที่มีการศึกษาดำ มีอาชีพในลักษณะการใช้แรงงาน มีสภาพเป็นอยู่เบรรวมกันหลายครอบครัว และเช่าบ้านผู้อื่นอยู่ และมีบ้านพักลักษณะเป็น ไม้เก่าอยู่ในสภาพแออัดในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมเป็นจำนวนมากกว่านักเรียนประณินและนักเรียนปกติ และเยาวชนชายที่กระทำผิดมีอาชญากรรม มีการศึกษาดำ มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย บิดาเมื่ออาชีพรับราชการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจและรับจ้างใช้แรงงาน มาจากครอบครัวที่ไม่ปรองดองกัน และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครอบครัว มีการคบค้าสมาคมกับผู้มี ความประพฤติเบี่ยงเบนและมีความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายสูง ถูกจับกุมเป็นจำนวนครั้งมากขึ้นและถูกศาลพิพากษาให้ผิดอบรม เลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมมาก ไร้เหตุผลน้อย ลงโทษสูง ทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครอบครัวและการคบค้าสมาคมกับผู้มี ความประพฤติเบี่ยงเบนสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมสูง ไร้เหตุผลน้อย เป็นปัจจัยให้เยาวชนมีความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายสูงด้วย

วาสนา วรภักดิ์ (2524) ศึกษาจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน อิทธิพลทางบ้านที่เคยได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะลดลง เด็กจะเรียนรู้จากสังคมและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และประสบการณ์จากเพื่อนมากกว่า เด็กจึงมีโอกาสเรียนรู้และได้รับการปลูกฝังจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมโดยตรงจากสังคม การอบรมสั่งสอนระเบียบข้อบังคับจากทางโรงเรียนและจากการคบหากับเพื่อน ๆ ซึ่งมีประสบการณ์ และมาจากสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

พิมพ์รัตน์ จงเจนฎากุล (2527) ศึกษาการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ความประพฤติก่อนเด็กและเยาวชนในอดีตที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเสพยานเสพติด การเล่นเกมพนัน การเที่ยวสถานเริงรมย์ การหนีออกจากบ้านและประวัติการถูกตำรวจจับ จะมีแนวโน้มให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดที่รุนแรงขึ้นในอนาคตได้

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2529) ศึกษาแนวโน้มที่เป็นเครื่องชี้แนวโน้มของควรต่อต้านสังคมของเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง พบว่า เยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมความไม่ละอายต่อความชั่ว โดยใช้ชีวิตคลุกคลีกับอบาขมุขต่าง ๆ และกลับเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คือเห็นผิดเป็นชอบ ทั้งชอบคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีนิสัยในทางเป็นนักเลงอันธพาล เกเร และข้องแวะกับสิ่งเสพติดให้โทษนั้น จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมดื้อดึง ลองดี ทำหายและก้าวร้าว รุกรานต่อต้านผู้ใดก็ตามที่มีอำนาจเหนือกว่าตน ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน ฯลฯ เยาวชน ซึ่งมีความไม่ละอายต่อการกระทำชั่วสูง จะมีแนวโน้มการต่อต้านสังคมในลักษณะก้าวร้าวรุนแรงสูง

สมนึก ชัชวาลย์ (2530) ศึกษาความผูกพันที่มีต่อสังคมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนจะเริ่มจากการกระทำผิดชนิดที่ไม่ร้ายแรง อาทิเช่น การแต่งกายผิดระเบียบ แล้วจะค่อยพัฒนาไปสู่ประเภทที่ร้ายแรง ได้แก่ การหนีเรียน อันธพาล ฯลฯ นักเรียนที่ประพฤติเบี่ยงเบนมาก ช่อมลชยกระทำผิดประเภทหนีเรียน และแต่งกายผิดระเบียบมาแล้ว และการคบเพื่อนเกเรจะมีอัตราความประพฤติเบี่ยงเบนสูง

นิรมล เปลี่ยนจรรยา (2530) ศึกษาการใช้คำขวัญและสารระเหยของนักเรียนวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า การเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกฎระเบียบ ทำให้เด็กนักเรียนมีโอกาสประพฤตินั้นไม่เหมาะสมมากขึ้น นักเรียนวัยรุ่นที่คอยทดลองสิ่งเสพติดแล้วมีโอกาสจะเสพติดต่อไปและง่ายต่อการพัฒนาจากสิ่งเสพติดที่ให้ผลในระดับสูง ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่คอยทดลองสิ่งเสพติด อาจมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น กลัวเสียอนาคต กลัวเสียสุขภาพ กลัวการตำหนิลงโทษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม การที่เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในย่านบันเทิงธุรกิจ สถานบริการ สภาพแวดล้อมดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งเร้าที่จะทำให้ นักเรียนขาดความสนใจในการศึกษาลำบาก เป็นผลทำให้หนีเรียน

ห้องพรหม แววมวิเศษ (2534) ศึกษาลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษา 4 แห่ง พบว่า นักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาก คือ นักศึกษาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง และนักศึกษามีลักษณะ 2 ประการ ต่อไปนี้ในคน ๆ เดียวกัน คือ เป็นนักศึกษามีอายุมากเรียนอยู่ที่ 3 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยเฉพาะนักศึกษาในสาขาวิชาช่างก่อสร้างจะมีพฤติกรรมนี้มาก นอกจากนี้ยัง พบว่า จิตลักษณะทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต สุขภาพจิต และทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทร่วมกันทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษาชายได้มากกว่าลักษณะทางสังคม 2 ด้าน (ลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและการรับรู้บรรยายกาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษา) ร่วมกัน แต่เมื่อนำเอาตัวทำนาย 2 ชุด มาใช้ร่วมกัน สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั่น ปะกฏในนักศึกษา 3 ประเภท คือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักศึกษาช่างก่อสร้าง และนักศึกษามีอายุน้อย ซึ่งแสดงว่าในนักศึกษาชาย 3 ประเภทนี้ จิตลักษณะและลักษณะทางสังคมในสถานศึกษามีความสำคัญต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ศึกษาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกันพบว่า

1. เด็กนักเรียนจากครอบครัวฐานะค่อนข้างต่ำในกรุงเทพมหานครเป็นเด็กที่ขาดบิดาหรือมารดา หรือไม่ได้อยู่กับบิดาและมารดา ซึ่งเรียกว่าเด็กในครอบครัวแตก นอกจากนั้นจัดได้ว่าเป็นครอบครัวที่เครียดมาก

2. ครอบครัวแตกมีผลเสียต่อเด็กหลายด้าน เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวปกติที่บิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครอบครัวแตกสลาย คือครอบครัวที่มีบิดา หรือมารดาอยู่ตามลำพังกับเด็กมีผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กในหลายด้านมากที่สุด กล่าวคือ เด็กในครอบครัวแตกมีสุขภาพจิตด้อยกว่ามีความเชื่ออำนาจในตนเองน้อยกว่า มุ่งอนาคตน้อยกว่าก้าวร้าวมากกว่าในครอบครัวแตกในทุกกรณี

3. ในครอบครัวเครียด และครอบครัวแตกนั้นมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างไม่เหมาะสม คือเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และแบบใช้เหตุผลน้อยด้วย นอกจากนั้นในครอบครัวเครียด เด็กมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาและกับพี่น้องกว่าในครอบครัวปกติ เด็กได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลนอกครอบครัวน้อยกว่าด้วย

4. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวเป็นตัวทำนายที่สำคัญของจิตลักษณะและพฤติกรรมของเด็กในครอบครัวแตกและครอบครัวเครียดอย่างเด่นชัดมากกว่าในครอบครัวปกติในกรณีส่วนใหญ่

ไวรัส เจียมบรรจง (2523 : 115 - 116) กล่าวถึงแรงจูงใจด้านสังคมว่า ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เราสังเกตเห็นได้ในชีวิตประจำวันว่าเพศชายมีความเห็นแก่ตัว ชอบเสี่ยง ก้าวร้าว ทารุณ โหดร้ายมากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงจะมีความรับผิดชอบ รอบคอบระมัดระวัง ชอบรับสิ่งต่าง ๆ นุ่มนวล อ่อนหวาน ทะนุถนอม และมีความอดทนอดกลั้นมากกว่าเพศชาย เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ทำให้เพศหญิงมีพฤติกรรมที่น่าสนใจและมีทักษะในการที่จะสนับสนุนถ้าหากทางด้านสันติ และชอบรับฟังซึ่งกันและกันได้มากกว่าชาย สิ่งที่สังเกตได้ชัดคือ เวลensexหญิงมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ จะปฏิบัติได้ดีกว่าชาย

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าอิทธิพลของสภาพทางครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สภาพแวดล้อมในชุมชน และสื่อมวลชน รวมทั้งลักษณะทางจิตใจการมีวิสัยในตนเอง มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้นำลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ตัวแปรปัญหา กำหนดให้ การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นตัวแปรปัญหา โดยศึกษาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 5 ลักษณะ คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียน พฤติกรรมเกี่ยวกับครู-อาจารย์ พฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ พฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่น ๆ

2. ตัวแปรอิสระ กำหนดกลุ่มตัวแปรอิสระที่จะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรม ไม่เหมาะสมของนักเรียน 2 กลุ่มตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และลักษณะทางจิตใจ คือ การควบคุมตนเอง ดังนี้

2.1 ตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วย สถานภาพสมรสของพ่อแม่ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย บรรยากาศในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และแบบควบคุมน้อยกว่าควบคุมมาก

2.2 ตัวแปรปัจจัยด้านสังคม - สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน เพื่อน สื่อมวลชน สิ่งแวดล้อมในชุมชนและแบบอย่างจากผู้ปกครอง

2.3 ตัวแปรลักษณะทางจิตใจ คือ การควบคุมตนเอง

3. ตัวแปรตาม กำหนดให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนเป็นตัวแปรตาม

4. ตัวแปรแบ่งกลุ่ม กำหนดให้ตัวแปรปัจจัยด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ และโรงเรียน เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม

ตัวแปรต่างๆ ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยปรากฏในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

